

Wyrok z dnia 9 lutego 2001 r.

III RN 58/00

Dla skorzystania z preferencji celnych, których dotyczy Porozumienie o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się w celu udzielania preferencji celnych w ramach ogólnego systemu preferencji sporządzone w Moskwie dnia 5 czerwca 1980 r. (Dz.U. Nr 15, poz. 116), podmiot dokonujący obrotu towarowego z zagranicą obowiązany jest udowodnić, że sprowadzając na polski obszar celny towar zgłaszany do odprawy celnej uczynił zadość wymaganiom określonym w art. 50 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. - Prawo celne (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 71, poz. 312 ze zm.) i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 1996 r. w sprawie ceł na towary przywożone z zagranicy (Dz.U. Nr 145, poz. 670 ze zm.) oraz w załączniku nr 6 do zarządzenia Prezesa Głównego Urzędu Ceł z dnia 24 czerwca 1996 r. w sprawie wniosków o wszczęcie postępowania celnego (M.P. Nr 38, poz. 380 ze zm.).

Przewodniczący SSN Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski, Andrzej Wasilewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2001 r. sprawy ze skargi „B.B.” SA w G. na decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł w W. z dnia 4 lipca 1997 r. [...] w przedmiocie wymiaru cła, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Gdańsku z dnia 28 lipca 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e

Dyrektor Urzędu Celnego w T. decyzją z dnia 16 stycznia 1997 r., zawartą w Jednolitym Dokumencie Celnym SAD [...], dopuścił do obrotu na polskim obszarze celnym 1.100 kartonów bananów sprowadzonych przez Spółkę „B.B.” S.A. w G.,

kwifikując je do pozycji taryfy celnej PCN 0803 00 19 0 ze stawką celną 20 % i na tej podstawie wymierzył cło w wysokości 5.613, 40 zł. Pomimo odwołania Spółki, w którym powoływała się ona na wystawiony w trybie retrospektywnym w dniu 23 grudnia 1996 r. na formularzu A [...] i dołączony do wniosku o wszczęcie postępowania celnego dokument pochodzenia towaru, wskazujący na to, że banany te sprowadzone zostały z Ekwadoru, co uprawnia do zastosowania preferencyjnej stawki celnej, Prezes Głównego Urzędu Ceł decyzją z dnia 4 lipca 1997 r. utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia, Prezes Głównego Urzędu Ceł stwierdził, że w rozpoznawanej sprawie nie można zastosować preferencyjnej stawki celnej, ponieważ importer nie przedstawił wymaganych prawnie dokumentów, na podstawie których możliwe byłoby stwierdzenie, że uczynił on zadość wymaganiom wynikającym z obowiązującego „Porozumienia o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się w celu udzielenia preferencji celnych w ramach ogólnego systemu preferencji celnych sporządzonego w Moskwie dnia 5 czerwca 1980 r.” (Dz.U. z 1982 r. Nr 15, poz. 116 i poz. 117). W skardze na powyższą decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł, Spółka zarzuciła, że została ona wydana z naruszeniem art. 4, art. 6 i art. 7 „Zasad” stanowiących załącznik do powyższego „Porozumienia o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się” oraz pkt 2 – pkt 4 załącznika nr 6 do zarządzenia Prezesa Głównego Urzędu Ceł z dnia 24 czerwca 1996 r. w sprawie wniosków o wszczęcie postępowania celnego (M.P. Nr 38, poz. 380), a także przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego i wniosła o uchylenie decyzji organów celnych obu instancji w rozpoznawanej sprawie.

Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 28 lipca 1999 r. [...] uchylił zaskarżoną decyzję Prezesa Głównego Urzędu Ceł z dnia 4 lipca 1997 r. oraz poprzedzającą ją decyzję Dyrektora Urzędu Celnego w T. z dnia 16 stycznia 1997 r. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd stwierdził w szczególności, że „Organy celne nie umożliwiły skarżącej wyjaśnienia zasad rozliczeń z kontrahentem i przedstawienia posiadanych dokumentów, naruszona zatem została zasada postępowania określona w art. 7 kpa.” oraz uznał, że „dokonana przez organy celne ocena dowodów jest dotknięta wadą dowolności”.

Minister Sprawiedliwości pismem z dnia 17 marca 2000 r. [...] wniósł rewizję nadzwyczajną od powyższego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Gdańsku z dnia 28 lipca 1999 r. [...], zarzucając rażące naruszenie

art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) oraz art. 50 i art. 73 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. – Prawo celne (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 71, poz. 312) w związku z § 1, § 2 ust. 1 pkt 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 1996 r. w sprawie ceł na towary przywożone z zagranicy (Dz.U. Nr 145, poz. 670), a w konsekwencji na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy o NSA wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono, że:

Po pierwsze – podejmując rozstrzygnięcie w rozpoznawanej sprawie Naczelny Sąd Administracyjny wskazał na naruszenie art. 7 i art. 80 KPA, natomiast nie wziął pod uwagę, iż z mocy art. 1 Prawa celnego ustawa ta „reguluje całościowo problematykę obrotu towarowego z zagranicą, a przepisy KPA stosuje się wtedy, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej”.

Po drugie – w rewizji nadzwyczajnej wywieziono, że Naczelny Sąd Administracyjny nie wziął pod uwagę tego, że art. 50 Prawa celnego oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 1996 r. i załącznika nr 6 do zarządzenia Prezesa GUC, a także „Zasady” stanowiące załącznik do „Porozumienia o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się” „nakładają obowiązki na podmiot dokonujący obrotu towarowego z zagranicą, które musi on wypełnić, jeżeli chce skorzystać z preferencji celnych. Preferencje te są wyjątkiem od zasady powszechności cła (art. 4 ust. 1 powołanej ustawy) i korzystanie z nich nie może być interpretowane rozszerzająco”. Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że w rozpoznawanej sprawie „Sąd przerzucił ciężar dowodu na organy administracji celnej, wbrew wyraźnym konstrukcjom przepisów dotyczących stosowania przywilejów celnych, które właśnie na stronę postępowania nakładają obowiązek przedstawienia dowodów na istnienie okoliczności, z której wywodzi ona korzystne dla siebie skutki prawne” (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 1998 r., III RN 21/98).

Po trzecie – w rozpoznawanej sprawie, „wbrew stanowisku NSA, Spółka „B.B.” nie udowodniła w nie budzący wątpliwości sposób faktu dokonania bezpośredniego zakupu towaru w kraju uprawnionym do preferencji. Mianowicie, przedstawione świadectwo fitosanitarne [...] wystawione w kraju eksportera towaru, tj. w Ekwadorze w dniu 24 grudnia 1996 r., wskazuje jako odbiorcę bananów firmę C. CIA LDTA z Wysp Bahama, nie zaś polskiego importera – firmę „B.B.”. Faktu tego nie może zmienić stanowisko Sądu, iż strona przedstawiła wiarygodne świadectwo pochodze-

nia towaru [...]”.

Po czwarte – podniesiony w wyroku Sądu zarzut, że dokonane przez organy celne „ustalenie pozorności zawartego dnia 1 października 1995 r. kontraktu pozostaje w sprzeczności z treścią faktury oraz potwierdzeniem bankowym dokonanej zapłaty” jest nieuprawniony, bowiem: „w zaskarżonej decyzji wykazano, że strona uchyliła się od przedłożenia jednoznacznego dowodu na to, iż zakupiła banany bezpośrednio w firmie ekwadorskiej. Na wezwanie organu odwoławczego do przedłożenia bankowego dowodu uregulowania zapłaty za towar objęty fakturą z dnia 11 grudnia 1996 r. [...], która stanowiła podstawę do ustalenia wartości celnej towaru, jako że została załączona do zgłoszenia celnego, strona przedłożyła rachunek [...] z dnia 6 stycznia 1997 r. opiewający na inną ilość i wartość towaru, niż faktura przedłożona przy odprawie celnej. Naczelny Sąd Administracyjny pominął tę okoliczność, zaś organom celnym zarzucił dowolność w ocenie dowodów zakupu towaru”.

W odpowiedzi na rewizję nadzwyczajną, strona skarżąca wniosła o jej oddalenie, podnosząc, że: po pierwsze – zaskarżony wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego nie narusza rażąco prawa; oraz po drugie – w rozpoznawanej sprawie organy celne powinny postępować zgodnie z „Zasadami określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się w celu udzielania preferencji celnych w ramach ogólnego systemu preferencji”, stanowiącymi załącznik do „Porozumienia o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się”, a w szczególności zgodnie z pkt 6 i pkt 7 tych „Zasad”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest zasadna. Ustawa - Prawo celne reguluje między innymi „zasady postępowania celnego” (art. 1 ust. 1 Prawa celnego), przy czym: „W postępowaniu przed organami celnymi stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (...), jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej” (art. 1 ust. 2 Prawa celnego). Z kolei w art. 50 Prawa celnego określone zostały wymagania jakim zadość powinien czynić wniosek o wszczęcie postępowania celnego, składany przez podmiot dokonujący obrotu gospodarczego z zagranicą, do którego należy dołączyć w szczególności „deklarację wartości celnej, fakturę w oryginale lub inny dokument służący do ustalenia wartości celnej, określony przez Prezesa Głównego Urzędu Celny oraz przedstawić do wglądu dokument przewozowy, jeżeli w danym rodzaju trans-

portu występuje” (art. 50 ust. 3 Prawa celnego), a ponadto do wniosku takiego powinny zostać dołączone także inne dokumenty potwierdzające pochodzenie towaru, które określone zostały w wydanym na podstawie art. 50 ust. 3 i ust. 5 Prawa celnego, załączniku nr 6 do zarządzeniu Prezesa GUC.

Równocześnie, stosownie do dyspozycji § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 1996 r., którego przepisami wprowadzone zostały do polskiego porządku prawnego postanowienia powoływanego wyżej „Porozumienia o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się” wraz ze sformułowanymi w jego załączniku „Zasadami” (weszło ono w życie w prawie polskim na podstawie „Oświadczenia rządowego” z dnia 9 kwietnia 1982 r. – Dz.U. Nr 15, poz. 117), tzw. preferencyjne stawki celne, określone w § 2 ust. 1 pkt 2 tego rozporządzenia: „stosuje się do towarów bezpośrednio zakupionych w krajach i regionach, wymienionych w załączniku nr 3 lub nr 4 do rozporządzenia oraz bezpośrednio przywożonych z tych krajów i regionów” dopiero „po przedstawieniu dokumentu potwierdzającego pochodzenie towaru, wystawionego w kraju pochodzenia zgodnie z wymogami określonymi w „Porozumieniu o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się” w celu udzielania preferencji celnych w ramach ogólnego systemu preferencji (Dz.U. z 1982 r. Nr 15, poz. 116) oraz ustalonymi przez Prezesa Głównego Urzędu Celnego na podstawie przepisów ustawy – Prawo celne”. Przy czym: po pierwsze – za tzw. towary bezpośrednio zakupione „uważa się towary zakupione w przedsiębiorstwie zarejestrowanym i mającym siedzibę w kraju lub regionie wymienionym w załączniku nr 3 lub nr 4 do rozporządzenia, i które jednocześnie pochodzą z tego kraju lub regionu” (§ 4 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 1996 r.); a po drugie – za tzw. towary bezpośrednio przywożone „uważa się towary, których transport z przyczyn geograficznych, transportowych, technicznych lub ekonomicznych odbywał się nawet przez terytoria kilku krajów i regionów, również wtedy, gdy towary te były czasowo magazynowane na terytoriach tych krajów lub regionów, pod warunkiem że pozostawały one przez cały czas pod dozorem celnym. Bezpośredni przywóz musi być potwierdzony dokumentami transportowymi, natomiast przekazanie towarów pod dozorem celnym w trakcie tranzytu musi być potwierdzone przez władze celne kraju tranzytu” (§ 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 1996 r.).

Oznacza to, że w świetle wskazanych wyżej przepisów, na co trafnie zwrócono uwagę w rewizji nadzwyczajnej, w celu skorzystania z preferencji celnych, których

dotyczy „Porozumienie o ujednoczeniu zasad określania pochodzenia towarów z krajów rozwijających się”, podmiot dokonujący obrotu towarowego z zagranicą obowiązany jest dowieść, że sprowadzając na polski obszar celny zgłaszany towar uczynił zadość szeregu wymoganiom określonym w szczególności w art. 50 Prawa celnego, § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 1996 r. oraz w załączniku nr 6 do zarządzenia Prezesa GUC. Tymczasem, w rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że skarżąca Spółka „B.B.” w G. nie uczyniła im zadość, skoro:

Po pierwsze – pomimo wezwania przez organ celny, nie przedstawiła faktury, która jednoznacznie dowodziłaby faktu dokonania przez nią tzw. bezpośredniego zakupu zgłoszonego do odprawy celnej towaru w Ekwadorze, jako kraju objętym preferencjami celnymi. Natomiast faktura przedstawiona przez skarżącą wskazywała jako odbiorcę bananów firmę C. CIA LDTA z Wysp Bahama.

A po drugie – w odpowiedzi na wezwanie organu odwoławczego do przedłożenia bankowego dowodu uregulowania zapłaty za towar objęty fakturą z dnia 11 grudnia 1996 r. [...], która stanowiła podstawę do ustalenia wartości celnej towaru zgłoszonego w danym wypadku do odprawy celnej, skarżącą przedłożyła rachunek [...] z dnia 6 stycznia 1997 r., który dotyczył towaru w innej ilości i odmiennej wartości aniżeli towar, którego dotyczyła faktura stanowiąca podstawę odprawy celnej.

Wynika stąd, iż Naczelny Sąd Administracyjny wydając zaskarżony wyrok nie tylko nie uwzględnił obu wymienionych wyżej okoliczności, ale też nie wziął pod uwagę tego, że w świetle obowiązujących przepisów prawnych ciężar dowodu w wypadku zgłoszenia do odprawy celnej towaru, który korzystać ma z preferencyjnych stawek celnych na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 1996 r., spoczywał właśnie na skarżącej. Dlatego stwierdzić należy, że nie jest w tym wypadku zasadny, sformułowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, zarzut naruszenia przez organy celne art. 7 KPA.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁵PC w związku z art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

=====